

***Statenstuk* 2003-66**

Jaarstukken 2002

Voorgestelde behandeling:

- Statencommissie Cultuur en Welzijn op 28 mei 2003
- Statencommissie Milieu, Water en Groen op 2 juni 2003
- Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en Mobiliteit op 2 juni 2003
- Statencommissie Bestuur, Financiën en Economie op 4 juni 2003
- provinciale staten op 25 juni 2003
- fatale beslisdatum: 25 juni 2003

Voorgestelde status: **B-stuk**

Behandeld door de heer G.C. van Geffen, telefoonnummer (0592) 365580

Portefeuillehouder: de heer Joh. Dijks

Inleiding

Hierbij bieden wij u de beleidsrekening en het jaarverslag 2002 aan. De beleidsrekening is voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring van Deloitte & Touche Accountants. Het aanvullende verslag van bevindingen van de accountant zoals bedoeld in artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet, is bij deze stukken gevoegd. Onze reactie op het accountantsrapport is opgenomen in dit statenstuk. Het rekeningsresultaat bedraagt € 7.674.000,--. Hiervan is inmiddels € 3.259.000,-- bestemd voor budgetoverheveling naar 2003. Wij stellen voor het restant ad € 4.415.000,-- toe te voegen aan de saldireserve. Wij adviseren u de jaarstukken 2002 vast te stellen.

Advies

1. Vaststellen van de beleidsrekening 2002.
2. Vaststellen van het jaarverslag 2002.
3. Vaststellen van de resultaatbestemming 2002.
4. Kennismaken van het accountantsrapport bij de jaarstukken 2002.
5. Kennismaken van onze reactie op het accountantsrapport.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

Verantwoording van het college van gedeputeerde staten aan provinciale staten zoals voorgeschreven in artikel 201 van de Provinciewet.

Argumenten

1. *Vaststellen van de genoemde stukken maakt deel uit van de begrotings- en rekeningscyclus van de provincie Drenthe.*
2. *Het vaststellen van de jaarstukken is voorgeschreven in de Provinciewet.*

Uitvoering

Tijdsplanning

Inzending door gedeputeerde staten van de jaarstukken aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties uiterlijk 15 juli 2003. Vaststelling in provinciale staten op 25 juni 2003.

Financiën

Totale kosten	€	10.000,--
Externe kosten	€	10.000,--
Kosten voor de provincie	€	10.000,--
Uit het budget: Drukwerk.		

Monitoring en evaluatie

N.v.t.

Extern betrokkenen

Accountant en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties.

Communicatie

N.v.t.

Bijlagen

1. Beleidsrekening 2002.
2. Jaarverslag 2002.
3. Accountantsrapport bij de jaarstukken 2002 en de reactie hierop van ons college (accountantsrapport alleen voor statenleden; voor overigen ter inzage in de leeskamer).

Ter inzage in de leeskamer

1. Beheersrekening 2002.
2. Accountantsrapport bij de jaarstukken 2002.

Assen, 7 mei 2003

Kenmerk: 17/6.2/2003003869

Gedeputeerde staten van Drenthe,

A.L. ter Beek, voorzitter

J.D. Nauta, secretaris

cs/ck/coll.

De accountant heeft een goedkeurende verklaring verstrekt bij de jaarrekening 2002. De goedkeurende accountantsverklaring is opgenomen in de beleidsrekening in paragraaf 6.1.

In het rapport van de accountant gaat de accountant nader in op een aantal onderwerpen. Voorzover daar aanleiding toe is plaatsen wij hierbij enkele kanttekeningen.

Met de accountant stellen wij vast dat op belangrijke onderwerpen aangaande de financiële administratie er belangrijke vorderingen zijn gemaakt. Wij doelen hierbij op achtereenvolgens de nieuwe comptabiliteitsvoorschriften, doelmatigheid en rechtmatigheid, de administratieve organisatie en interne controle en het tijdschrijven.

Ook met de uitrol van Probis is goede voortgang geboekt. Alleen blijkt het een weerbarstig vraagstuk om met de projectenmodule goed bruikbare informatie te genereren voor de ondersteuning van de bedrijfsvoering. Aan de implementatie zoals die tot dusverre heeft plaatsgevonden kleven bezwaren die deels te verhelpen zijn door beperkte aanpassingen binnen de huidige opzet. Deze aanpassingen zijn niet afhankelijk van de introductie van een nieuwe release van de software en worden inmiddels voorbereid. Om die reden en uit kostenoverwegingen is er daarom op dit moment afgezien van de invoering van een nieuwe release. Tegelijkertijd is vastgesteld dat een meer fundamentele aanpassing van de projectenmodule en een eventuele herimplementatie ervan, een nadere analyse vergen van:

- de informatiebehoefte met betrekking tot de ondersteuning van bedrijfsvoeringsprocessen;
- de beschikbaarheid van de benodigde informatie in andere applicaties waarover de organisatie reeds beschikt en
- de mogelijkheden en wenselijkheid om de informatie binnen de projectenmodule van Probis te verwezenlijken.

Over dit onderwerp vindt op dit moment uitwisseling van kennis en inzichten plaats met de provincie Gelderland die als enige andere provincie ook met Probis werkt en zich voor vergelijkbare vraagstukken gesteld ziet.

In de rekening van baten en lasten constateert de accountant een aantal opvallende afwijkingen ter attentie van de begroting. Voor deze afwijkingen zijn goede verklaringen aangegeven. Alleen ten aanzien van de rente zien we een onjuiste raming die mogelijk was als gevolg van het ontbreken van een verbandscontrole. Hierin is inmiddels voorzien, zodat dit zich in 2003 niet meer zal voordoen.

Het advies van de accountant inzake het doorvoeren van een stringente scheiding tussen bestemmingsreserves eigen middelen en middelen derden nemen wij ter harte. Als uitloeijsel van het Besluit begroting en verantwoording is dit onderscheid des te belangrijker, omdat volgens deze nieuwe regeling de bestemmingsreserve middelen derden niet meer tot het eigen vermogen van de provincie Drenthe mag worden gerekend.

De procedure inzake de controle van de hypothecaire geldleningen aan ambtenaren is conform het advies van de accountant aangepast.

De accountant noteert dat de verantwoording van diverse projecten nog steeds moeizaam verloopt. Naar aanleiding van een eerdere opmerking hierover van de accountant in zijn rapport bij de jaarrekening 2001 heeft de directie op dit punt actie ondernomen. Managers en medewerkers die in dezen tekortschieten worden rechtstreeks door de directie op hun verantwoordelijkheid aangesproken. Dit leidt naar onze ervaring tot duidelijke verbeteringen, hetgeen zich naar onze overtuiging doorzet. Het concrete voorbeeld dat de accountant noemt inzake de verantwoording openbaar vervoer is ons bekend, maar is niet specifiek een Drents probleem, maar doet zich in alle provincies voor als gevolg van nog onvoldoende uitgekristalliseerde rijksregeling.

Ten slotte stellen wij met de accountant vast dat de uitvoering van ons treasury-beleid nadere aandacht behoeft. De voorgeschreven verantwoording per kwartaal vindt inmiddels plaats. Ook de verbetering van de liquiditeitenplanning heeft onze aandacht, alhoewel het maken van goede kortetermijnprognoses door de aard van ons bedrijf een complexe opgave vormt.

Provinciale staten van Drenthe;

gelezen het voorstel van gedeputeerde staten van Drenthe van 7 mei 2003, kenmerk 17/6.2/2003003869;

BESLUITEN:

- I. de jaarrekening 2002 van de provincie Drenthe, sluitende op een rekeningssaldo van € 7.674.000,-- en een balanstotaal van € 135.940.000,--, vast te stellen;
- II. het jaarverslag 2002 van de provincie Drenthe vast te stellen;
- III. het resultaat 2002 van € 3.259.000,-- definitief te bestemmen voor dekking van de overheveling van de niet-bestede budgetten uit 2002 en deze te storten in de saldireserve, alsmede het restantsaldo ad € 4.415.000,-- te storten in de saldireserve.

Assen, 25 juni 2003

Provinciale staten voornoemd,

, griffier

, voorzitter

cs/ck/coll.

Gedeputeerde Staten
van de provincie Drenthe

Datum
22 april 2003

Referentie
P. Rienks RA

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben de jaarrekening 2002 van de provincie Drenthe te Assen gecontroleerd. De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het college van Gedeputeerde Staten van de provincie daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de financiële positie op 31 december 2002 en van de baten en lasten over 2002 in overeenstemming met de grondslagen voor financiële verslaggeving volgens het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995 en ook overigens in overwegende mate voldoet aan de bepalingen inzake de jaarrekening zoals opgenomen in dit besluit.

Deloitte & Touche Accountants

Accountants
Laan Corpus den Hooft 102-4
Groningen
Postbus 980
9700 AZ Groningen

Tel: (050) 5204520
Fax: (050) 5204507
www.deloitte.nl

**Deloitte
& Touche**

**Gedeputeerde Staten
van de Provincie Drenthe
Assen**

**Rapport inzake
controle jaarrekening 2002**

16 april 2003

Gedeputeerde Staten
van de Provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Datum
16 april 2003

Behandeld door
P. Rienks RA /
A. Alserda RA

Ons kenmerk
5801850-2154-AA/cd

Onderwerp

Uw kenmerk

Rapport inzake controle jaarrekening 2002

Geacht college,

Hierbij ontvangt u de rapportage inzake de controle van de jaarrekening 2002 van uw provincie.
In dit rapport brengen wij de bevindingen onder uw aandacht.

Het rapport heeft de volgende indeling:

1. Samenvatting	3
2. Inleiding	4
3. Accountantsverklaring	4
4. Verslaggeving	4
4.1 Comptabiliteitsvoorschriften	4
4.2 Doelmatigheid	5
4.3 Rechtmatigheid	6
5. Planning & control	6
5.1 Administratieve organisatie en interne controle (ao/ic)	6
5.2 Tijdschrijven	7
6. Probis	7

16 april 2003
Blad 3
5801850-2154-AA/cd

7. Financiële positie	9
7.1 Ontwikkeling van de financiële positie	9
8. Rekening van baten en lasten	10
9. Balans	11
9.1 Reserves	11
9.2 Voorzieningen	12
9.3 Hypothecaire geldleningen verstrekt aan ambtenaren	12
10. Overige controlebevindingen	12
10.1 Accountantscontrole van diverse projecten	12
11. Treasury	13
12. Tot slot	13

1. Samenvatting

De provincie Drenthe heeft het jaar afgesloten met een overschot van € 7,67 miljoen. Ten opzichte van 2001 nam de vermogenspositie (inclusief de bestemmingsreserves ten behoeve van derden) toe met € 6,0 miljoen. Het niveau van de algemene reserves ultimo 2002 bevindt zich hiermee ruim boven de eerder gestelde doelen.

Het jaar 2002 was het tweede jaar van Probis. In september 2002 is het "projectplan Probis 2003" opgesteld. In het plan van aanpak wordt beschreven hoe de verdere uitrol van Probis over de resterende product- en stafgroepen wordt gerealiseerd. Een belangrijke wijziging ten opzichte van de vorige versie is dat in plaats van een volledig decentrale uitrol van de financiële taken over alle staf- en productgroepen, gekozen is voor een decentrale gebundelde uitrol over drie decentrale Probis steunpunten. Het projectplan Probis 2003 is inmiddels in een afrondende fase. De drie decentrale steunpunten zijn sinds januari 2003 operationeel. De verdere (her) implementatie van Probis, en dan vooral de projectenmodule, is in het jaar 2002 niet dichterbij gekomen. De provincie worstelt nog met de vraag op welke wijze de projectenmodule concreet kan gaan bijdragen aan de gewenste ondersteuning in de totale bedrijfsvoering.

In het najaar van 2002 is door de stafgroep Financiën & Control de "concept kaderstelling administratieve organisatie/interne controle" opgesteld. In deze kaderstelling wordt aangegeven hoe de provincie Drenthe voornemens is een totaaloverzicht van de huidige ao/ic-beschrijvingen te verkrijgen en anderzijds hoe de provincie wil omgaan met het beheer van de administratieve organisatie, beschrijving en onderhoud van de beschrijvingen van de processen en de interne controle functie.

16 april 2003
Blad 4
5801850-2154-AA/cd

De verdere uitwerking is inmiddels concreet opgepakt. Meerdere beschrijvingen zijn inmiddels (in concept) gereed.

Ook de verdere aanscherping en de functionele plaats van de controlfunctie is daarbij een belangrijk aandachtspunt. Inmiddels is door GS het principebesluit genomen de controlfunctie te verbijzonderen.

2. Inleiding

Het doel van de controle van de jaarrekening is om vast te stellen dat de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen een zodanig inzicht geven dat een verantwoord oordeel kan worden gevormd over de financiële positie en de exploitatie van de provincie. De jaarstukken bestaan uit twee onderdelen, te weten het jaarverslag en de beleidsrekening 2002. Voor intern gebruik is een bijlagenboek vervaardigd.

De controle is gericht op:

- ▶ de volledigheid en de juistheid van de verantwoording van de balansposten en de baten en lasten volgens de exploitatierekening;
- ▶ de kwaliteit van de presentatie, zowel ten aanzien van het voldoen aan de regelgeving als wel de toereikendheid van de toelichtingen.

Over de uitkomst van het onderzoek wordt onderstaand gerapporteerd. In deze rapportage wordt, naast het eindoordeel in de vorm van de accountantsverklaring, aanvullende informatie gegeven die voor u van belang kan zijn bij het beoordelen van de jaarrekening en de resultaten van het gevoerde beheer.

Vooruitlopend op de controle van de jaarrekening is in 2002 een tussentijdse controle op het administratieve proces uitgevoerd.

3. Accountantsverklaring

Bij de jaarrekening is een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

4. Verslaggeving

4.1 Comptabiliteitsvoorschriften

De jaarrekening 2002 van de Provincie Drenthe is opgemaakt met als uitgangspunt de richtlijnen zoals opgenomen in het Besluit comptabiliteitsvoorschriften. De Comptabiliteitsvoorschriften zijn in belangrijke mate gebaseerd op de verslaggevingsregels die gelden voor het bedrijfsleven, zoals deze zijn verwoord in BW 2 Titel 9.

16 april 2003
Blad 5
5801850-2154-AA/cd

In onze rapportage over 2001 is ingegaan op de destijds concept comptabiliteitsvoorschriften, welke met ingang van 2004 zullen gaan gelden. In 2001 was het standpunt van de werkgroep *finver* van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) dat alle bestaande verplichtingen, waaronder die uit hoofde van het ultimo boekjaar opgebouwde recht op vakantiegeld en het niet genoten verlof, in de balans moeten worden opgenomen.

Bovenstaand standpunt is echter gewijzigd! In tegenstelling tot het standpunt van een jaar geleden wordt er in het inmiddels definitief Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) nu gesteld dat "voorzieningen niet gevormd mogen worden voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume" (artikel 44 lid 3).

De provincie Drenthe speelt al in op de nieuwe verslaggevingsregels welke met ingang van 2004 zullen gaan gelden. Zo is er inmiddels een opleidingstraject gestart en wordt er op diverse plaatsen in de toelichting van de jaarrekening al ingegaan op de manier waarop bepaalde posten onder het nieuwe BBV verantwoord zullen moeten worden.

De provincie Drenthe heeft als reactie op dit gewijzigde standpunt in de jaarrekening 2002 de begrote reservering vakantiegeld (€ 925.000) dan ook niet gevormd. Voor de exploitatie betekent dit een voordeel ten opzichte van de begroting.

4.2 Doelmatigheid

Op grond van de provinciewet zijn Gedeputeerde Staten verplicht in het jaarverslag een verantwoording op te nemen met betrekking tot de activiteiten die zijn ondernomen ter bevordering van het doelmatig handelen.

In het jaarverslag is in het kort aangegeven welke inspanningen de provincie onderneemt om te komen tot een goede (financieel) beheersbare organisatie, waarbij doelmatigheid en rechtmatigheid belangrijke onderwerpen zijn.

De provincie presenteert in de jaarrekening bij de informatie over de hoofdfuncties (welke zijn onderverdeeld in functies en doelstellingen) naast financiële gegevens veelal ook gegevens betreffende de realisatie van contractafspraken, kerngegevens en dergelijke. Op deze wijze wordt het mogelijk een link te leggen tussen de geldstromen en de prestaties.

We merken op, evenals voorgaande jaren, dat de kwaliteit van deze informatie (de zogenaamde "bladspiegels" bij de functies / doelstellingen) nog steeds sterk verschilt per productgroep. Daar waar sommige productgroepen uitgebreide analyses geven over de uitkomsten in relatie tot de begroting, zijn de analyses bij andere productgroepen een stuk minder uitgebreid.

16 april 2003
Blad 6
5801850-2154-AA/cd

In 2002 is een kwart van de bladspiegels ingedeeld volgens de uitgangspunten van de maatschappelijke marketing. Bij deze bladspiegels worden naast financiële gegevens ook kwantitatieve gegevens (output realisatie) vermeld. In de begroting 2003 zijn alle bladspiegels volgens deze indeling opgesteld.

In de jaarrekening 2003 zal dus voor het eerst in zijn geheel volgens het principe van maatschappelijke marketing verantwoording worden afgelegd. Uiteraard is dit een groeiproces. Het is nu nog onze indruk dat de hierin opgenomen (kwantitatieve) gegevens binnen de gehele P&C cyclus nog slechts een beperkte rol spelen.

Overigens merken wij op dat met ingang van het boekjaar 2004 de beoordeling van de doelmatigheid als onderdeel van de accountantscontrole komt te vervallen. De verantwoording over de doelmatigheid en doeltreffendheid blijft een taak van het college van Gedeputeerde Staten. De Provinciale Staten zullen deze verantwoording in het vervolg moeten gaan toetsen.

In zijn algemeenheid zijn wij van oordeel dat de Provincie Drenthe in opzet adequaat inspeelt op het thema "doelmatig handelen". De feitelijke invulling, waaronder de kwaliteit van de analyses (vooral de relatie input versus output) van een aantal productgroepen, is echter nog te verbeteren. Het project maatschappelijke marketing zal naar onze verwachting bijdragen aan het verder inzichtelijk maken van het doelmatig (en doeltreffend) handelen.

4.3 Rechtmatigheid

Het aspect rechtmatigheid heeft in overheidsorganisaties van oudsher veel aandacht. De inrichting van de administratieve organisatie en interne controle bij de provincie Drenthe moet de rechtmatigheid van uitgaven en ontvangsten waarborgen, het misbruik of oneigenlijk gebruik van regelingen voorkomen en zorgen voor een ordelijk financieel beheer. Bij onze controle hebben wij vastgesteld dat dit het geval is. Waar verbeteringen mogelijk zijn, hebben wij dit onder de aandacht gebracht.

5. Planning & control

5.1 Administratieve organisatie en interne controle (ao/ic)

Eind augustus 2002 is door FC de "concept kaderstelling administratieve organisatie/interne controle" opgesteld. In deze kaderstelling wordt aangegeven hoe de provincie Drenthe voornemens is een totaaloverzicht van de huidige ao/ic-beschrijvingen te verkrijgen en anderzijds hoe de provincie wil omgaan met het beheer van de administratieve organisatie, beschrijving en onderhoud van de beschrijvingen van de processen en de interne controlefunctie.

16 april 2003
Blad 7
5801850-2154-AA/cd

Naast de opzet van de ao/ic dient deze vanzelfsprekend ook in de praktijk te worden gebracht. Via de beoordeling van het bestaan en de toetsing van de werking van de ao/ic kan worden vastgesteld dat het functioneren van de organisatie overeenkomstig de inrichting verloopt. Een adequate controlfunctie is daarvoor onontbeerlijk. De onafhankelijkheid van de controlfunctie is naar onze mening gebaat bij een positionering op centraal niveau, met directe lijnen naar de leiding en los van het feitelijke productieproces. Tot dusverre is de functie van concerncontroller gecombineerd met de functie van manager van de stafgroep F&C. Het college van GS heeft inmiddels besloten deze combinatie van functies op te heffen. Een nadere uitwerking / invulling zal de komende tijd gaan plaatsvinden.

Samenvattend: de provincie is gedurende 2002 beziggeweest met het maken van een forse inhaalslag op het gebied van de administratieve organisatie en interne controle. Het besluit om de controlfunctie te "verzelfstandigen" zal naar onze verwachting de inhoud van deze functie ten goede kunnen komen.

5.2 Tijdschrijven

In de rapportage bij de jaarrekening 2001 is uitgebreid stilgestaan bij het feit dat in 2001 niet alle medewerkers die tijd moesten verantwoorden, dit hadden gedaan.

In 2002 zijn de nodige acties verricht om er voor te zorgen dat iedereen die tijd moet schrijven, dit ook doet. Vastgesteld is dat de discipline om tijd te schrijven sterk verbeterd is.

6. Probis

In onze rapportage bij de jaarrekening 2001 hebben wij uitgebreid gerapporteerd over de stand van zaken rond Probis.

Kort samengevat hebben wij toen het volgende beeld gegeven:

1. Probis bestaat uit 3 onderdelen, te weten: Finance, Time en Project.
2. De eerste 2 werken op een functionaliteitsniveau dat ook het vorige pakket, Fiber, bood, aangevuld met de mogelijkheid van decentrale invoer.
3. Het project is bedoeld om bedrijfsvoeringsinformatie te genereren. Deze module was feitelijk niet operationeel. Wij vermoeden dat de oorzaak die hieraan ten grondslag heeft gelegen, is geweest het ontbreken van van een concrete blauwdruk van de benodigde informatievoorziening voor de onderscheiden bedrijfsprocessen, gekoppeld aan de verantwoordings- en rapportagecyclus van de desbetreffende productgroepen.

16 april 2003
Blad 8
5801850-2154-AA/cd

4. Voorgesteld werd om de (her)implementatie van de projectmodule te laten samenvallen met de herimplementatie van de nieuwe release van Probis (e-Business Suite), versie 11 i met ingang van 1 januari 2004.

Tijdens onze controle 2002 hebben wij aandacht besteed aan de voortgang die hierin is gerealiseerd.

Begin 2002 is in overleg met ons een projectplan opgesteld. Het projectplan Probis 2003 had ten doel: "het verbeteren van de administratie door het inrichten van drie gebundelde decentrale Probis steunpunten". Met de decentrale steunpunten wil het project het aantal foutboekingen verminderen. Tevens moeten de decentrale steunpunten zodanig zijn ingericht dat zij op termijn de gewenste financiële sturingsinformatie kunnen leveren aan de groepen op basis van prestatieafspraken".

Begin 2003 is een aanvang gemaakt om decentrale invoer via Probis vorm en inhoud te geven via 3 administratieve centra (decentrale steunpunten). Deze administratieve centra ondersteunen alle staf- en productgroepen op administratief gebied. Hiermee wordt beoogd de consistentie, tijdigheid en volledigheid van de invoer in de financiële administratie te borgen.

Inmiddels hebben wij vastgesteld dat ten aanzien van het projectplan 2003 de nodige resultaten zijn geboekt. Wij noemen:

- *de invoering van decentrale steunpunten;*
- *de beschrijving van diverse financiële processen aangaande de decentrale invoer;*
- *verbeteringen met betrekking tot de beheersorganisatie Probis.*

De genoemde resultaten hebben mede tot gevolg gehad dat de gebruiksvriendelijkheid van het pakket is toegenomen. Het is de verwachting dat hierdoor minder (boekings)fouten zullen optreden.

Eind 2002 heeft een extern bureau nader onderzoek gedaan via doorlichting van het huidige gebruik van Probis en de daarbij bestaande problemen in de beheersorganisatie. Daarbij is tevens onderzoeksobject geweest in hoeverre een vroegtijdige migratie naar versie 11 i een bijdrage zou kunnen leveren in de oplossing van de bestaande problemen.

16 april 2003
Blad 9
5801850-2154-AA/cd

Wij hebben begrepen dat de voorgestelde aanpak vanuit de extern deskundige niet gevolgd gaat worden. Naar aanleiding van deze besluitvorming heeft de verantwoordelijke projectgroep uitrol Probis een aantal sporen gedefinieerd waarlangs de verdere uitrol nu een vervolg dient te krijgen. Vooral nog wordt geen prioriteit gegeven aan een herimplementatie. Er wordt eerst gezocht naar concrete oplossingen voor een aantal geconstateerde knelpunten. Er wordt dus gekozen voor een projectvervolg, waarbij enerzijds de optimalisatie van het bestaande gebruik wordt nagestreefd en anderzijds een onderzoek wordt gestart naar de mate waarin de projectmodule een bijdrage levert en kan leveren aan een geïntegreerde informatievoorziening met betrekking tot administratie en bedrijfsvoering. Of de projectmodule de verwachtingen ten aanzien van de integrale ondersteuning van de bedrijfsvoering (zoals bij de aanschaf van Probis werd aangenomen) op termijn kan waarmaken, valt thans nog niet te overzien.

Samenvattend is ons beeld dat de volgens het projectplan Probis 2003 gestelde prioriteiten inmiddels zijn gerealiseerd. De voortgang rond de implementatie van de projectmodule van Probis is echter beperkt geweest, met de kanttekening dat het extern rapport een goede opsomming geeft van acties die de geconstateerde problemen kunnen verhelpen. Echter, de reden die ten grondslag heeft gelegen aan de aanschaf van Probis, namelijk een geïntegreerde administratie die zowel bedrijfs- als bestuurlijke informatie verschaft (de bladspiegels) is, conform de in 2002 gestelde prioriteiten, nog niet dichterbij gekomen.

Vanuit onze verantwoordelijkheid merken wij daaromtrent op dat de kwaliteit van de informatievoorziening in het bijzonder in het licht van de rechtmatigheid van de bestedingen en de mate waarin voldaan wordt aan de Comptabiliteitsvoorschriften voldoende is geborgd. De doelstelling echter om vanuit de beleidsvoornemens consistente informatie te genereren ten behoeve van bestuurlijke verantwoording (maatschappelijke marketing), staat nog in de kinderschoenen.

7. Financiële positie

7.1 Ontwikkeling van de financiële positie

De ontwikkeling van de financiële positie kan als volgt worden weergegeven:

	(bedragen x € 1.000)	
	<u>Ultimo 2001</u>	<u>Ultimo 2002</u>
Algemene reserves	23.119	27.393
Nog niet bestemd resultaat	10.902	7.674
Subtotaal	<u>34.021</u>	<u>35.067</u>
Bestemmingsreserves	37.232	57.699
Bestemmingsreserves derden	27.605	12.311
Eigen vermogen (totaal)	<u>98.858</u>	<u>105.077</u>

16 april 2003
Blad 10
5801850-2154-AA/cd

Uit deze opstelling blijkt dat het totale eigen vermogen van de Provincie Drenthe met € 6,2 miljoen is toegenomen. De toename wordt enerzijds veroorzaakt door het voordelige resultaat over 2002 (€ 7,7 miljoen) en anderzijds door de overige mutaties (per saldo een afname van € 1,5 miljoen). Deze overige mutaties zijn nader toegelicht in de jaarrekening (paragraaf 2.3).

Overigens is het hierboven gepresenteerde eigen vermogen niet in zijn geheel vrij aanwendbaar. Voor wat betreft de bestemmingsreserves derden is de besteding gebonden aan specifieke voorwaarden. Ook heeft voor wat betreft de besteding van eigen (bestemmings)reserves reeds diverse besluitvorming plaatsgevonden. In de jaarrekening is hieromtrent de nodige informatie opgenomen.

8. Rekening van baten en lasten

De rekening van baten en lasten sluit met een voordelig resultaat (ten opzichte van de begroting) van € 7.674.000. Het boekjaar 2001 sloot met een voordelig saldo van € 10.902.000.

Zoals in onderdeel 2.1. van de jaarrekening is opgemerkt, zijn de financiële ontwikkelingen die bekend zijn geworden na oktober 2002 niet meer in een begrotingswijziging verwerkt. Deze komen tot uitdrukking in het rekeningresultaat.

In onderdeel 2.2. van de jaarrekening worden de afwijkingen van de realisatie ten opzichte van de begroting 2002 weergegeven. Per saldo is de afwijking € 7.674.000 voordelig.

De grootste afwijking betreft de post overgehevelde voordelige saldo van 2002 naar 2003 (€ 3.259.000). Dit betreft niet bestede en wel begrote middelen op projecten die niet zijn gestart of afgerond in het boekjaar 2002.

Andere grote voordelen betreffen:

Dividend Essent

In 2002 is € 1,3 miljoen dividenduitkering Essent begroot. Het is echter de verwachting van de provincie dat minimaal dezelfde dividenduitkering zal worden verkregen als over 2001, zijnde € 2,7 miljoen. Op basis van deze verwachting is het laatstgenoemde bedrag als bate in de exploitatie opgenomen.

Uitkering van het Commissariaat voor de Media

De extra uitkering van het Commissariaat voor de Media ad € 1.073.000 bleek niet, zoals de provincie verwachtte, te zijn verdisconteerd in de uitkering provinciefonds, maar is aanvullend uitbetaald.

16 april 2003
Blad 11
5801850-2154-AA/cd

Rente

Een behoorlijk nadeel ten opzichte van de begroting betreft de post toegerekende rentelasten (€ 1.938.000). Een belangrijk deel daarvan wordt veroorzaakt door onjuiste ramingen doublure in de begroting.

Reservering vakantiegeld en verlofaanspraken

De begrote reservering ad € 925.000 is, in verband met gewijzigde standpunten op regelgeving ten aanzien van verslaggeving (zie ook onderdeel 4.1. van dit rapport), in de jaarrekening 2002 achterwege gelaten. Dit levert voor het jaar 2002 een voordeel op.

Nagekomen baten en lasten

De post nagekomen baten en lasten van voorgaande dienstjaren bedraagt per saldo € 529.000 voordelig. Zoals uit de toelichting bij onderdeel 2.2 blijkt, is er een aantal forse nagekomen baten en lasten te melden, welke overigens voor het overgrote deel met bestemmingsreserves zijn vereffend en dus geen directe invloed op het rekeningresultaat hebben.

9. Balans

9.1 Reserves

Het gepresenteerde eigen vermogen van de provincie Drenthe is onder te verdelen in algemene reserves, (eigen) bestemmingsreserves en bestemmingsreserves derden. In 2002 heeft er op beperkte schaal een herverdeling plaatsgevonden binnen de hiervoor weergegeven onderverdeling. Dit mede vooruitlopend op de komende wijziging van de verslaggevingsregels (zie ook onderdeel 4.1).

Deze komende wijziging in de verslaggevingsregels betreft onder andere de post bestemmingsreserves derden. In de huidige systematiek wordt deze verantwoord onder het eigen vermogen. Met ingang van het jaar 2004 behoren bestemmingsreserves derden echter onder de voorzieningen te worden gerubriceerd.

Met het oog hierop merken wij op dat bij de provincie Drenthe bij de bestemmingsreserves het onderscheid tussen eigen middelen en middelen van derden niet altijd strikt gescheiden is gehouden. In meerdere gevallen bestaat een bestemmingsreserve uit zowel eigen middelen als middelen van derden. De huidige gepresenteerde onderverdeling is dan ook voor discussie vatbaar.

Gelet op het vorenstaande is het van groot belang een strikte scheiding aan te brengen tussen bestemmingsreserves eigen en derden. Wij adviseren u voor wat betreft de bestemmingsreserves derden, waar dat van toepassing is, aan te sluiten bij de gegevens van de betreffende deelverantwoordingen.

16 april 2003
Blad 12
5801850-2154-AA/cd

9.2 Voorzieningen

De stand van de voorzieningen per 31 december 2002 bedraagt € 2,3 miljoen tegenover € 1,5 miljoen eind 2001. In de toelichting op de staat van reserves en voorzieningen en in paragraaf 2.5 van de jaarrekening "Risico's met betrekking tot de vermogenspositie" wordt nadere informatie over het doel van de voorzieningen gegeven. De betreffende voorzieningen zijn voldoende onderbouwd.

9.3 Hypothecaire geldleningen verstrekt aan ambtenaren

Ambtelijke medewerkers in dienst van de provincie Drenthe kunnen bij de provincie Drenthe een hypothecaire lening verkrijgen.

In december 2002 hebben alle medewerkers die een lening bij de provincie Drenthe hadden lopen een saldobiljet gekregen met daarop vermeld de leninggegevens. In de brief stond vermeld dat, indien de medewerker niet akkoord was met de leninggegevens, de brief geretourneerd diende te worden naar de provincie Drenthe. Het vermelde retouradres en de contactpersoon geven de naam van de persoon die tevens belast is met het bijhouden van de leningportefeuille. Uit het oogpunt van functiescheiding en interne controle is dit ongewenst en wordt het nut dat een saldobiljet als controlemiddel kan hebben tenietgedaan.

Het systeem van saldobiljetten functioneert alleen dan wanneer de persoon aan wie het biljet geretourneerd dient te worden onafhankelijk is van de werkzaamheden met betrekking tot de leningenportefeuille. Wij adviseren u deze procedure het komende jaar aan te passen.

10. Overige controlebevindingen

10.1 Accountantscontrole van diverse projecten

In voorgaande jaren zijn wij in onze rapportages ingegaan op de problemen welke werden ondervonden bij de controles van diverse verantwoordingen van de provincie aan ministeries en anderen. Op verzoek van de directie is in het najaar van 2002 een concrete opsomming gegeven van de soort van problemen welke het betreft. Naar aanleiding hiervan zijn inmiddels de nodige acties in gang gezet bij de hiervoor direct verantwoordelijken.

De conclusie is echter dat de controles van deze verantwoordingen in het jaar 2002 bij de provincie Drenthe wederom moeizaam verliepen. Wij bespeurden nog weinig verbetering. De aanlevering van stukken was vaak niet compleet en intern werd onvoldoende nagegaan of prestaties (door derden) waren gerealiseerd.

16 april 2003
Blad 13
5801850-2154-AA/cd

Als concreet voorbeeld noemen wij de verantwoording Openbaar Vervoer over het jaar 2001 welke in 2002 is gecontroleerd. Gebleken is dat één van de vervoerders in 2001 niet over een vergunning, zoals voorgeschreven in het controleprotocol van het ministerie, beschikte. Hiermee wordt de kans gelopen dat een deel van de rijkssubsidie (ruim € 350.000) in gevaar komt. Ook voldeden bij dit concrete geval meerdere door de vervoerders verstrekte accountantsverklaringen niet aan de daaraan volgens het controleprotocol te stellen eisen. Hierop werd door de provincie geen actie ondernomen.

11. Treasury

In het jaar 2000 is het treasurybeleid van de provincie Drenthe vastgesteld in het treasurystatuut (statenstuk 748). De jaarrekening 2002 bevat voor het eerst een treasuryparagraaf, waarin uitgebreid verantwoording wordt afgelegd over het in 2002 gevoerde treasurybeleid. De afronding en vaststelling van de beschrijving van de werkprocessen aangaande treasury heeft in het voorjaar 2003 plaatsgevonden.

De in het treasurystatuut voorgeschreven verantwoording over het gevoerde treasurybeleid per kwartaal is ook in 2002 niet gerealiseerd. De verantwoording heeft nu in het voorjaar 2003 ineens en over het gehele jaar plaatsgevonden. Deze verantwoording is door ons beoordeeld. Over de uitkomsten is door ons afzonderlijk gerapporteerd.

Wij hebben kunnen vaststellen dat in het jaar 2002 gehandeld is binnen de vastgestelde kaders van het treasurybeleid. Wel merken wij op dat het instrumentarium ten behoeve van de liquiditeitenplanning op met name de wat langere termijn nog sterk voor verbetering vatbaar is. Het blijft lastig de toekomstige geldstromen helder in beeld te krijgen. Het actualiseren van ramingen, met daarbij een actieve participatie van de budgethouders, is in het jaar 2002 niet echt van de grond gekomen.

12. Tot slot

Wij vertrouwen erop u met dit rapport adequaat te hebben geïnformeerd. Vanzelfsprekend zijn wij bereid tot het geven van nadere toelichting.

Hoogachtend,

Deloitte & Touche Accountants